

*Кам'янець-Подільський
національний університет імені Івана Огієнка,
Інститут педагогіки НАПН України*

Збірник наукових праць
**Педагогічна освіта:
теорія і практика**

Випуск 19 (2-2015)
Частина 1

ISSN 2309-9763

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ

Збірник наукових праць

**Педагогічна освіта:
теорія і практика**

Випуск 19 (2-2015)

Частина 1

Корогод Тамара

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ДОСВІДУ САМОСТІЙНОЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ІНШОМОВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ.....	95

Костюк Ольга

ПІДГОТОВКА КАНАДСЬКИХ УЧИТЕЛІВ ДО ЕФЕКТИВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ГЕНДЕРНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ	105

Кравцова Надія

РОЗРОБКА ІДЕЙ САМОРОЗВИТКУ І САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ДИТИНИ В ПЕДАГОГІЧНИЙ СПАДЩИНІ ДЖОНА ДЬЮІ	111

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ

Бачинська Марина

ЕСТЕТИЗАЦІЯ ВИХОВНОЇ ДІЇ В ПЕДАГОГІЧНИХ ПОГЛЯДАХ Н.Й. ВОЛОШИНОЇ	118

Горбачевська Оксана

СТАН ОБІЗНАНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ-ФІЛОЛОГІВ З ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	124

Гудима Наталія

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ГРАМАТИЧНИХ КАТЕГОРІЙ ІМЕННИКА.....	130

Кужель Оксана

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ВМІНЬ АНГЛОМОВНОГО ЧИТАННЯ В УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ	137

Липчанко-Ковачик Оксана

КОМПОНЕНТИ, КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ ГОТОВНОСТІ БАКАЛАВРІВ-ФІЛОЛОГІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	142

Майєр Наталія

ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ: КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД.....	148

Мартиненко Валентина

МОДЕЛЮВАННЯ УРОКІВ ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ ПІД ЧАС ОПРАЦЮВАННЯ ХУДОЖНІХ ТЕКСТІВ.....	154

Мартіна Олеся

ОСНОВИ ГРАМАТИКО-СТИЛІСТИЧНОЇ РОБОТИ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ.....	161

Мусійовська Оксана

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТА В УМОВАХ КОМБІНОВАНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ.....	165

РОЗДІЛ 3. МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН

Андрусенко Ірина

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ.....	171

Бардінов Олексій

СИНТЕТИЧНИЙ СЕМІНАР ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ФІЗКУЛЬТУРНОГО ПРОФІЛЮ ДІЛОВИХ ЕТИЧНИХ ВЗАЄМИН З МЕНЕДЖМЕНТУ У ТУРИСТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	176

УДК 378. 22

Костюк Ольга

Kostiuk Olha

ПІДГОТОВКА КАНАДСЬКИХ УЧИТЕЛІВ ДО ЕФЕКТИВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ГЕНДЕРНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ

CANADIAN TEACHER TRAINING AND PROFESSIONAL DEVELOPMENT FOR EFFECTIVE GENDER-EQUITY EDUCATION OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS

У статті розкрито особливості інтеграції гендерного компоненту до змісту професійної підготовки майбутніх учителів та підвищення кваліфікації педагогів канадських шкіл. З'ясовано, що гендерна складова в основному представлена в курсах загальної психолого-педагогічної, фахово-дидактичної підготовки, фахових предметів.

Ключові слова: професійна підготовка вчителя, гендер, гендерна справедливість, гендерна рівність, бакалавр освіти.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Впровадження принципів гендерної рівності у вітчизняну систему освіти актуалізує завдання підготовки вчителів до професійної діяльності з гендерного виховання та просвіти школярів. Педагоги є одним із ключових суб'єктів гендерного виховання: на них покладено роль трансляторів егалітарних цінностей, "еталонів" егалітарної міжособистісної взаємодії для підростаючого покоління, тому якість їхньої професійної підготовки безпосередньо позначається рівні гендерної вихованості молоді.

На необхідності підготовки освітян, компетентних у реалізації гендерного виховання, наголошують вітчизняні науковці Дороніна Т., Кікінежді О., Коваль Л., Кравець В., Луценко О., Лушпай Л., Цокур О., Юр'єва О. Питання гендерної підготовки вчителів знайшли відображення у працях канадських учених Кук Ш. (Sharon Cook), Куркі С. (Sarah Kurki), Піерсон А. (Allen Pearson), Рук П. (Patricia Rooke), Сенфорд К. (Kathy Sanford), Стар Л. (Lisa Starr), Тренч Е. (Emily Trench).

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. В Канаді вимога щодо підготовки вчителів, які б сприяли гендерній рівності в школі, задокументована в Політиці з гендерної справедливості провінції Саскачеван 1991 р. [1, с. 18]. В Україні ж концептуальні засади підготовки вчителів до гендерного виховання знаходяться в стані розробки. Тому канадські напрацювання щодо гендерної підготовки педагогів становлять інтерес для вітчизняної системи освіти.

Мета статті – розкрити особливості інтеграції гендерного компоненту в процесі професійної підготовки майбутніх вчителів та підвищення кваліфікації педагогів канадських шкіл.

На сьогодні гендерна підготовка майбутніх учителів Канади та професійне вдосконалення працюючих вчителів здійснюється навчальними закладами, які надають педагогічну освіту, департаментами/міністерствами освіти, шкільними радами та асоціаціями/федераціями вчителів. Щоб отримати право здійснювати професійно-педагогічну діяльність у Канаді, необхідно отримати диплом бакалавра освіти (Bachelor of Education). Майбутні педагоги вивчають курси загальної психолого-педагогічної підготовки; викладання фахового предмета; фахово-дидактичної підготовки.

Аналіз навчальних програм підготовки бакалаврів освіти показує, що одним із головних принципів навчання канадських студентів педагогічних спеціальностей є принцип різноманітності та соціальної справедливості, який також включає гендерну справедливість [11]. Тому,

природно, що ґендерний компонент інтегрований у більшість навчальних дисциплін. Для прикладу, звернемося до висвітлення особливостей ґендерної підготовки майбутніх вчителів у одному із найбільших університетів Канади, Університеті Британської Колумбії. Факультет освіти Університету Британська Колумбія у 2015-2016 навчальному році пропонує програму бакалавра середньої освіти (Secondary BEd Program), яка передбачає навчання студента впродовж чотирьох семестрів і отримання 60 кредитів.

Обов'язковим курсом цієї програми є *“Розвиток особистості, навчання та різноманіття”* (курс рівня 300, 3 кредити), однією з тем вивчення якого є *“ґендер”*, у якій розкриваються питання ґендерної соціалізації, ґендеру та особистісного розвитку, формування ґендерної ідентичності, ролі ґендеру в навчанні та вихованні, його впливу на відносини учнів між собою та з учителем, питання ґендерних субкультур в освіті [7, с. 7]. Тема *“Визнання перетину “відмінностей” та спілкування, долаючи відмінності”* передбачає опанування вчителем комунікативними навичками, які необхідні для ефективної взаємодії з учнями, їх батьками, колегами у різноманітному (за ґендером, класом, соціально-економічним статусом, релігією, дієздатністю, сексуальною орієнтацією тощо) класному та шкільному середовищі [7, с. 6]. Тема *“Нейронаука та когнітивний розвиток”* ознайомлює студентів з найсучаснішими науковими розвідками в галузі нейронауки з метою покращення навчальної діяльності хлопців та дівчат. Тема *“Моральність та поведінка: розвиток неагресивної, просоціальної поведінки”* охоплює питання, яким чином учителі можуть сприяти позитивному моральному розвитку учнів, формуванню у них навичок ненасильницької міжстатевої взаємодії.

Інша обов'язкова навчальна дисципліна бакалаврів освіти – *“Освіта, школа та соціальні інститути”* (курс рівня 400, 3 кредити), передбачає інтеграцію ґендерного компонента у ширшому понятті соціальної справедливості і відображена у темі *“Різні підходи вчителів до навчання учнів про питання соціальної справедливості”* [3, с. 3]. Курс *“Оцінювання та навчання на уроці”* (300, 3 кредитні одиниці) зосереджує увагу на справедливому оцінюванні учнів із врахуванням їх різноманітних навчальних стилів та потреб [8, с. 5].

Курс *“Освіта, знання та навчальний план”* (400, 1 кредит) охоплює питання соціального конструювання знань, їх андроцентризму як відображення суспільних цінностей [4, с. 3]. Навчальна дисципліна *“Створення турботливого класного та шкільного навчального середовища”* (300, 1 кредит) знайомить студентів із загальношкільними підходами з цього питання. У темі *“Покращення відносин між учнями – зменшення булінгу”* висвітлюється проблема булінгу, шляхи її подолання, ефективність практики відновної справедливості [9, с. 4]. Курс *“Етика та професія вчителя”* (400, 1 кредит) інформує студентів про законодавчі документи, які регулюють професійні обов'язки та етику вчителя, невід'ємною частиною яких є дотримання ґендерної справедливості [5, с. 9].

Фахово-дидактичні курси бакалаврів освіти також містять ґендерний компонент. Зокрема, він зосереджується в підготовці майбутніх учителів до планування, організації навчально-виховного процесу, відбору навчальних матеріалів, оцінювання з урахуванням індивідуальних навчальних потреб та стилів всіх школярів. Студентам наголошують на тому, що їм необхідно орієнтуватися на високі навчальні досягнення всіх учнів, незалежно від статі, раси, походження тощо. Окрім того, майбутні педагоги навчаються використовувати потенціал своїх предметів для дослідження питань соціальної справедливості, в тому числі, ґендерної справедливості. Наприклад, літературні твори відкривають широкі можливості для критичного осмислення проявів ґендерної нерівності в суспільстві. Студенти, які викладатимуть предмет *“Домогосподарство”*, в ході вивчення курсу *“Навчальна програма та педагогіка з “Домогосподарства”* обговорюють важливість предмету для всіх учнів, незалежно від статі.

Курси *“Формування навчального плану та методика навчання загальних природничих наук”*, *“Інформаційні та комунікаційні технології”*, *“Бізнес освіта”*, *“Навчальний план з дизайну та техніки”* (курси рівня 300, 3 кредити) приділяють велику увагу розвитку умінь майбутнього педагога зацікавлювати учнів вивчати математику, природничі науки, інформатику та техніку; підвищувати обізнаність молоді щодо важливості цих галузей у сучасному суспільстві, щодо

перспективи працевлаштування в них. Наголошується на ефективності кооперативного навчання, яке дає особливо позитивні результати для навчання дівчаток. Питання гендерної рівності в природничих науках, математиці, інформатиці та техніці обговорюється в процесі вивчення теми “Виправдання потреби вивчати техніку” курсу “Навчальний план та педагогіка дизайну та техніки”.

Гендерна складова є одним із важливих аспектів підготовки вчителя фізкультури. Зокрема, курс “Навчальний план та педагогіка у фізичній культурі: середні та старші класи” (курс рівня 300, 3 кредити) має на меті навчити майбутніх педагогів модифікувати та адаптовувати навчальну діяльність, щоб вона сприяла інклюзивності, гендерній справедливості та відповідала різним рівням учнівських здібностей. Також студентів навчають гендерно-чутливому спілкуванню зі школярами, яке в майбутньому допоможе уникнути конфліктних ситуацій. Наприклад, майбутні вчителі фізкультури обговорюють проблеми, які можуть виникнути на уроці (такі як принизливі висловлювання на адресу учнів – “Ти кидаєш, як дівчина”) та вчать, як правильно реагувати в таких випадках. Також порушуються питання переваг та недоліків роздільного і спільного навчання на уроках фізкультури [2, с. 9].

Зазначимо, що гендерна компетентність майбутніх учителів поглиблюється під час проходження двох видів практики: короткотривалої (два тижні) та довготривалої (десять тижнів). Практиканти мають змогу спостерігати за тим, як учителі створюють гендерно-чутливе навчальне середовище. Крім того, студенти мають змогу застосувати отримані знання та навички у навчанні та вихованні школярів. Досвід студентів, отриманий на практиці в школі, доповнюється тритижневою роботою в громаді (community field experience). У такий спосіб студенти розширюють свої уявлення про освітній простір, усвідомлюють багатий потенціал неформальної освіти в середовищі громади. Крім того, такий досвід допомагає студентам долати власні упередження, адже місце проходження роботи в громаді повинно радикально відрізнятись від місця проходження довготривалої практики. Наприклад, вчитель середніх класів має змогу попрацювати в дитсадку, школі для корінного населення, релігійній, альтернативній, сільській або маленькій школі, в програмі для базової освіти дорослих, центрі для затримання неповнолітніх, музеї, мистецьких чи наукових центрах, парках, громадських організаціях (наприклад, клубах для дівчат і клубах для хлопців та ін.) [6, с. 3].

Незважаючи на ґрунтовну теоретично-практичну підготовку майбутніх учителів закладами педагогічної освіти, багато нових педагогів стикаються з низкою труднощів, які часто змушують їх завершити професійну діяльність. З метою підтримки вчителів-початківців організовуються спеціальні конференції, програми наставництва досвідченими педагогами та програми навчання і підтримки нових вчителів (induction support for beginning teachers).

Для вчителів широко представлений професійний розвиток з гендерної проблематики без відриву від виробництва. Він реалізовується у таких формах як дні професійного розвитку, конференції, майстерні, семінари, літні програми, дистанційне навчання в форматі онлайн. У контексті нашого дослідження вважаємо за доцільне проаналізувати тематику цих заходів.

Учителі математики, природничих наук, техніки та інформатики знайомляться зі статистикою щодо низької представленості жінок у цих галузях, причинами гендерного дисбалансу, способами зацікавлення дівчаток до вивчення вищевказаних предметів у школі, а пізніше в університеті, беручи участь у конференціях, присвячених наступним темам: “Жінки у інформатиці та комп’ютерній техніці”, “Речі, які мені було б добре знати до початку викладання інформатики” (Онтаріо, 2012 р.), “Уявімо світ, в якому Періс Хілтон любить математику” (Онтаріо, 2015 р.), “Дівчата та фізика” (Онтаріо, 2013 р.), “Природничі науки призначені для всіх: в тому числі, дівчат”, “Чому дівчат слід заохочувати вивчати природничі предмети та як розвивати їх інтерес?” (Нова Шотландія, 2015). Також учителів цих дисциплін навчають, яким чином вони можуть використовувати потенціал своїх предметів для ознайомлення учнів із питаннями соціальної справедливості: “Соціальна справедливість за допомогою статистики”,

“Навчання соціальної справедливості за допомогою математики/Вивчення математики у справедливий спосіб” (Онтаріо, 2008; Нова Шотландія, 2015).

Різнобічно представлений гендерний компонент у конференціях, майстернях, лекціях і семінарах для вчителів предмету “Домогосподарство”. Тематикою таких заходів є репродуктивна праця жінок: “Добра дружина, її чоловік та інші подружні казки” (Онтаріо, 2010 р.); уявлення учнів про власне тіло та самооцінку: “Форма тіла та уявлення про тіло – реконструкція поглядів на світ моди” (Онтаріо, 2010 р.), “Зосередження на здоров’ї ... не вазі” (Британська Колумбія, 2015 р.). Окрім того, обговорюється, яким чином учителі та батьки можуть допомогти хлопцям у шкільному житті, щоб у майбутньому вони стали зрілим та самодостатніми дорослими: “Становлення чоловіком” (Онтаріо, 2009 р.). Значна увага приділяється ролі батька у сімейних відносинах, догляді та вихованні дитини: “Батьківство – це внутрішня робота” (Онтаріо, 2008 р.), “Батьки мають значення: роль чоловіків-батьків у сучасних сім’ях” (Онтаріо, 2010 р.), “Сильний батько – сильна донька” (Онтаріо, 2011 р.). Питання виховання дітей розглядаються на майстерні “Пункт призначення батьківство: приходьте готовими. Ресурс для вчителів” (Онтаріо, 2012 р.). Висвітлюються законодавчі аспекти життєдіяльності сім’ї (житло, працевлаштування): “Доступ до справедливості у сім’ї має значення” (Онтаріо, 2014), “Навчання про права на рівність: нові питання, ідеї та стратегії” (Онтаріо, 2010 р.).

Учителі мови та літератури підвищують свою гендерну компетентність через поглиблення знань про ефективні методи навчання дівчат та хлопців у контексті новітніх досліджень нейронауки: “Де хлопці: стратегії, які працюють!”, “Когнітивна кінетика – допомога хлопцям та дівчатами навчатися разом у класі”, “Дивовижний мозок людини” (Онтаріо, 2013), “Покращення навичок читання та письма хлопців” (Нова Шотландія, 2015). Іншим напрямом підвищення кваліфікації вчителів мови та літератури в контексті гендеру є дослідження, яким чином інтегрувати питання гендерної справедливості до свого предмету: “Соціальна справедливість починається з мене – Пакет навчальних матеріалів для 8 класу”, “Увага до соціальної справедливості” (Онтаріо, 2013 р.), “Роль мови у соціальній справедливості в освіті” (Манітоба, 2015 р.).

Учителів предмету “Здорове життя” готують до навчання учнів будувати ненасильницькі, рівні стосунки з однолітками та дорослими, представниками своєї та протилежної статі. Вчителів навчають, як здійснювати профілактику насилля та надавати допомогу жертві: “Конфлікт вдома та в школі: досвід учнів стосовно насилля над жінками” (Британська Колумбія, 2015 р.) Також педагоги опановують необхідні знання та навички статевої просвіти школярів: “Згода: допомога учням зрозуміти, що означає дати та отримати згоду”, “Статева освіта без почервоніння від сорому” (Манітоба, 2015 р.), “Стосунки молоді в гіперсексуалізованому світі”, “Асертивне спілкування” (Британська Колумбія, 2015-2016 рр.).

Введення нових курсів у шкільну навчальну програму, таких як “Соціальна справедливість” для учнів 12 класу провінції Британська Колумбія та “Справедливість”, “Гендерні студії” для учнів 12 класу провінції Онтаріо, поставило вимогу якісної підготовки вчителів, які їх викладають. З цією метою відбуваються презентації та майстерні “Конфлікт та солідарність: соціальна справедливість для учнів 12 класу” (Британська Колумбія, 2015-2016 рр.), “Студії справедливості та гендерні студії” (Онтаріо, 2014 р.). Вони дозволяють вчителям дізнатися про навчальні ресурси, встановити контакти з колегами, які викладають ці предмети.

Вчителям фізкультури і здорового життя пропонується взяти участь у конференціях та майстернях з наступних гендерних тематик: “Різноманіття гендеру та сексуальності на уроках фізкультури та здоров’я” (Онтаріо, 2014 р.), “Гендерна справедливість – що ми можемо зробити, щоб зробити спорт та фізичну активність більш справедливими?”, “Жінки Активні Нова Шотландія – Зміни для дівчат у Новій Шотландії” (Нова Шотландія, 2015 р.). Також вчителів ознайомлюють із практикою роздільного навчання дівчат та хлопців на предметі “Здорове життя”, що дозволяє хлопцям відверто обговорювати питання маскулітності та її впливу на здоров’я: “Маска маскулітності: деконструювання очікувань щодо маскулітності на уроках предмету “Здорове життя” ” (Нова Шотландія, 2015 р.).

Розвиток гендерного світогляду широкого кола вчителів забезпечують конференції, семінари, майстерні, на яких учителям презентується особистий досвід учнів у навчанні та їхнє бачення покращення системи освіти для всіх школярів (наприклад, майстерня “Освіта, занадто далека від ідеальної: Розмова батька та дочки про публічну освіту” (Онтаріо, 2015 р.)). Важливе значення надається саморефлексії вчителя стосовно гендерної справедливості власних уроків, включенню питань соціальної справедливості до навчальних занять, збагаченню набору методів, які застосовує педагог. Ці та інші питання розглядалися на таких конференціях: “Соціальна справедливість на кожному уроці”, “Стратегії для обговорення суперечливих питань” (Британська Колумбія, 2015-2016 рр.), “Хто врешті-решт ці учні? Навчання за допомогою лінз справедливості та громадянських прав” (Манітоба, 2016 р.), “Майстерня на тему соціальної справедливості: активні методи навчання” (Нова Шотландія, 2015 р.).

Учителі розширюють свої знання з жіночих питань на семінарах “Фемінізація та постмодернізм: Чи не час рефемінізувати професію вчителя?” (Нова Шотландія, 2007 р.), “Не бійся слова “Ф”: навчання та розмова про фемінізм” (Нова Шотландія, 2015 р.); конференціях про жіноче лідерство: “Власні кімнати” (Альберта, 2007 р.), “Жінки та соціальні зміни” (Квебек, 2007 р.), “Надання повноважень жінкам” (Манітоба, 2010 р.).

Невід’ємною частиною підвищення кваліфікації вчителів є навчання освітян створювати доброзичливе й безпечне навчальне середовище, вільне від насилля, булінгу, сексуальних домагань, дискримінації, приниження. Розвитку цієї компетенції сприяють семінари: “Все ще не сміємося: боротьба з сексуальними домаганнями в наших школах” (Онтаріо, 2014-2015 рр.), конференції “Безпечні школи” (Альберта, щорічно), “Що стоїть за кібербулінгом? Влада, гендер, закон у онлайн взаємодії”, “Знищення кібербулінгу через розвиток самодисципліни, самоусвідомлення, емпатії” (Британська Колумбія, 2015-2016 рр.), “Відновний підхід до покращення складної поведінки” (Нова Шотландія, 2015 р.), “Від насилля до моральності: трансформація ініціаторів булінгу у лідери” (Онтаріо, 2015).

Важливу роль у підвищенні гендерної обізнаності вчителів відіграють щорічний Симпозіум з жіночих питань, щорічна конференція Канадського товариства досліджень в освіті. Вони дають змогу педагогам стежити за науковими розвідками з гендерної проблематики в Канаді та світі. Приміром, заслуговують на увагу такі дослідження, представлені на 43-й конференції Канадського товариства досліджень в освіті у 2015 р.: “Життєвий досвід жінок-лідерів у двох університетах Атлантичної Канади: відчутна підтримка та труднощі”, “Гендерні питання в освіті вчителів Канади: втрачені, заховані та забуті?”, “Гендер та освіта вчителів початкової школи: вплив освітньої програми Квебеку на практику та діяльність вчителів” та ін. Також Канадська федерація вчителів реалізує “Проект закордоном” (Project Overseas), який дозволяє педагогам підвищити кваліфікацію у одній з країн Африки, Карибського регіону та ін., проводячи для закордонних колег тренінги із гендерної рівності [10].

Отже, проведене дослідження дає змогу констатувати, що гендерний компонент є важливою складовою програм підготовки бакалаврів освіти в Канаді. Однак, частіше за все він є включеним до ширших понять “різноманітності” та “інклюзивності” в освіті, що зумовлює його вивчення в контексті різних аспектів ідентичності (клас, раса, дієздатність, сексуальність та ін.). Гендерні питання розглядаються на дисциплінах психолого-педагогічного циклу, фахової та фахово-дидактичної підготовки, під час практики та роботи в громаді. Для вчителів на початковому етапі роботи, який є вирішальним щодо того, чи продовжуватиме педагог свою професійну діяльність, створюються додаткові програми навчання, наставництва, конференції, на яких порушується гендерна проблематика. Висвітлення питань гендеру в освіті відбувається і протягом підвищення кваліфікації вчителів на конференціях, семінарах, майстернях, лекціях, літніх програмах тощо. Тематика цих заходів є доволі різнобічною і актуальною для вчителів усіх навчальних предметів. Поглиблення рівня гендерної обізнаності канадських педагогів є цілеспрямованим і безперервним процесом. Перспективи подальших досліджень убачаємо в аналізі професійної підготовки шкільної адміністрації до реалізації гендерного виховання в канадських школах.

Список використаних джерел

1. Gender equity: policy and guidelines for implementation. Regina, SK: Saskatchewan Education, 1991. – 24 p.
2. EDCP 322A (301) Curriculum and Pedagogy in Physical Education: middle and secondary, 23 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://teach.educ.ubc.ca/students/courses/201516-schedules-outlines/secondary/edcp-322a/>
3. EDST 401. Education, school, and social institutions, 25 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://teach.educ.ubc.ca/students/courses/201516-schedules-outlines/elementary/edst-401/>
4. EDST 403 (1): Education, knowledge and curriculum, 7 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://teach.educ.ubc.ca/students/courses/201516-schedules-outlines/elementary/edst-403/>
5. EDST 404 (1): Ethics and teaching, 9 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://teach.educ.ubc.ca/students/courses/201516-schedules-outlines/elementary/edst-404/>
6. EDUC 430: Community field experience (1), 5 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://teach.educ.ubc.ca/students/courses/201516-schedules-outlines/elementary/educ-430/>
7. EPSE 308. Human development, learning and diversity, 8 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://teach.educ.ubc.ca/students/courses/201516-schedules-outlines/elementary/epse-308/>
8. EPSE 310A and B: Assessment and learning in the classroom, 5 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://teach.educ.ubc.ca/students/courses/epse-310-a-b/>
9. EPSE 311 Course outline: Cultivating supportive school and classroom environments, 4 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://teach.educ.ubc.ca/students/courses/201516-schedules-outlines/elementary/epse-311/>
10. Project Overseas 2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.etfo.ca/AdvocacyandAction/WorldIssues/ProjectOverseas/Pages/default.aspx>
11. York University. Teacher Education (Bachelor of Education) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://futurestudents.yorku.ca/teacher-education>

The article highlights integration of gender component into the content of initial teacher training and professional development of in-service teachers. Based on the analysis of the Bachelor of Education Degree in the British Columbia Faculty of Education, the author argues that gender issues are included in the broader notions of “diversity” and “inclusivity”, being reflected in the general courses on Psychology and Pedagogy, major and minor subject courses, curriculum and instruction courses. For instance, gender is explored in such courses as “Human development, teaching and diversity”, “Education, knowledge, and curriculum”, “Education, school, and social institutes”, “Assessment and evaluation at classroom”, “Ethics and teaching profession”. In addition, gender issues are presented in the major/minor subjects’ curriculum and instruction. Primarily, they are directed at teaching future teachers to plan and organize students’ learning so that all students’ diverse needs and learning styles are met; to develop mutual respect and cooperation skills among students; to foster deep interest among students in the subject taught; to emphasize on the value of the subject and employment perspectives; to articulate high expectations of students’ academic achievements; to reflect and explore potential of the subject taught as a means of gender equity promotion in the school setting. It has been estimated that teaching practice and community-field experience contribute to enhancement of future teachers’ gender awareness. Moreover, deeper gender equity knowledge is gained due to beginner teachers’ conferences, mentorship programs and initial teacher induction programs, which are aimed at supporting the teacher during his or her first years of work. Thematic analysis of in-service teachers’ professional development demonstrates that numerous gender issues are discussed with all school teachers at conferences, symposiums, seminars, lectures, workshops, online courses etc. While the gender issues on which the teachers are informed or their scope may vary depending on the courses which the teacher conducts at school, there are some themes which are presented to all teachers.

Key words: teacher training, gender, gender equity, gender equality, Bachelor of Education.